

► **N**OVEMBER 2014

► **Měsíc summitů**

► **Pomalé kroky Japonska a Číny na ceste k zmiereniu**

► **Otázniky reforiem v Mjanmarsku**

► **India prikývla na globálnu dohodu WTO**

► **Pchjongjang odpovedá na tlak OSN hrozbami i diplomaciou**

► **Demokracia v Thajsku pol roka po puči vzdialeným cieľom**

► **Miestne voľby na Taiwane referendum o vzťahoch s Pekingom**

► **Japonská ekonomika znova v recesii, voliči pôjdu k predčasným voľbám**

► **Flash News**

► **Čo čítame**

Zdroj: <https://flic.kr/p/p4Tfgw>

ÁZIJSKÝ NEWSLETTER

Zdroj: Flickr/FATD | MAECD

Za hlavní událost summitu APEC je považováno podepsání klimatické dohody o snižování emisí skleníkových plynů mezi ČLR a USA. Bez ohledu na pozitivní či kritické komentáře je třeba uznat, že je to vůbec poprvé, kdy se ČLR zavázala k jejich omezení. K tomu má dojít po dosažení plánovaného vrcholu v roce 2030. ČLR celému setkání poměrně jasně dominovala. Za hlavní bod agendy Pekingu lze považovat tlak na uzavření FTAAP (Zóna volného obchodu v asijskopacifické oblasti). Jedná se o obnovení integrační iniciativy z roku 2006, kdy ji nebyla věnována velká pozornost. Na rozdíl od jiných integračních projektů jako jsou soupeřící RCEP a TPP, zahrnuje FTAAP všechny státy APECu. Peking byl co se týče tohoto cílu relativně úspěšný – závěrečné komuniké totiž zmiňuje vytvoření skupiny, jež by tento projekt měla začít studovat.

Zdroj: <https://flic.kr/p/p4TfgW>

Necelý týden po střetnutí v Pekingu se uskutečnil summit G20. Očekávání, že ruský prezident Vladimir Putin si vyslechne množství kritiky ohledně dění na Ukrajině, se potvrdily. Závěrečné komuniké pak ve vágních mezích adresovalo zejména ekonomické problémy. Hlavními body byly snaha zvýšit ekonomický růst, či usnadnění spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem k podpoře investic. Vrcholné setkání vůdců ASEANu mezitím mělo také jako hlavní bod programu ekonomickou integraci. Ačkoliv přišly na řadu i otázky spojené s terorismem, či se spory v Jihočínském moři, nejvyšší představitelé zemí jihovýchodní Asie trápí, zda dosáhnou plánu ustanovit tzv. ekonomické společenství ASEAN do konce příštího roku. Setkání EAS jen den poté mělo za téma především netradiční bezpečnostní hrozby. Nejvíce pozornosti si získala sdílená snaha eliminovat nebezpečí malárie.

Pomalé kroky Japonska a Číny smerom k zmiereniu

Po vyše dvoch rokoch nastal v japonsko-čínskych vzťahoch diplomatický prelom. I keď svetom preleteli najmä fotky nie práve vrúcneho podania rúk lídrov oboch krajín na summite APEC, zásadné boli predovšetkým diplomatické rokovania predchádzajúce tomuto stretnutiu. Čínski a japonskí zástupcovia sa dohodli na štvorbodovom dokumente, ktorý vyjadruje ich záväzok normalizovať bilaterálne vzťahy a obnoviť politický, diplomatický a bezpečnostný dialóg. Obe strany tiež implicitne uznali existenciu protichodných názorov na situáciu okolo ostrovov Diaoyu/Senkaku a dohodli sa na vytvorení mechanizmu pre prevenciu krízových situácií.

Zdroj: Japan Cabinet Public Relations Office

Či sa im podarí na tomto diplomatickom úspechu kapitalizovať je otázne. Komunistická strana často využíva japonskú kartu na manipuláciu verejnej mienky a mobilizáciu podpory pre režim. Peking musí reflektovať protijaponské nacionalistické nálady aby si zachoval legitimitu. Historické krivdy Japonska voči Číne neustále prežívajú v hesle „nikdy nezabudnite na národné poníženie“.

Čínske pripomínanie si japonskej militaristickej minulosti má politický nádych a slúži ako varovný prst pred krokmi Tokia v súčasnosti. Japonský premiér Shinzo Abe počas dvoch rokov vo funkcii kvôli kontroverzným vyhláseniam o histórii a návšteve svätyne Yasukuni ďalej prispel k zhoršeniu vzájomných vzťahov. Takýmito krokmi sa Abe tiež snaží doma získať podporu u krajnej pravej. Vyhnutie sa podobným provokáciám je však nutným predpokladom zlepšenia vzťahov s Čínou. Normalizácia politických vzťahov by pomohla i japonskej ekonomike. Spoločný obchod v posledných rokoch práve kvôli naštrbeným vzťahom značne utržil. Japonsko stráca dych a obáva sa i konkurencie Južnej Kórey, ktorá s Čínou uzavrela zmluvu o voľnom obchode.

.....

- Nově inaugurovaný indonéský prezident „Jokowi“ využil propadající se cenu ropy k reformě prodeje energií. Paliva byla od 70. let dotovaná a vážala tak na sebe velkou část vládních výdajů. Jejich cena má nyní vzrůst asi o 30 %. Zisk má pomoci dále reformovat ekonomiku země a umožnit větší investice do infrastruktury.
- Indický premiér Narendra Modi posilňuje personálními zmenami na ministerstvách svoju pozíciu. Vytvára tak okolo seba okruh ľudí, ktorým dôveruje, konzultuje s nimi kľúčové rozhodnutia a poveruje ich úlohami, často na úkor ministrov. Príkladom môže byť nový rozpočtový tím na ministerstve financií pod vedením Modiho bývalého hlavného tajomníka Hasmukha Adhiu.
- Hongkong a Šanghaj spustili prepojenie obchodovania na burzách, prostredníctvom čoho otvorili svoje burzy cenných papierov individuálnym investorom z celého sveta. Obchodovanie s čínskymi akciami bolo doteraz obmedzené na licencované spoločnosti. Tento krok je dôležitým míľnikom v liberalizácii čínskych finančných trhov.

Americký prezident Barack Obama navštívil po druhýkrát Mjanmarsko. Do krajiny pricestoval nielen z dôvodu účasti na regionálnych summitoch, ale aj v snahe ukázať podporu Washingtonu prebiehajúceho demokratizačného procesu v krajine. Obama zdôraznil ochotu Bieleho domu napomôcť pokračovaniu transformácie režimu, začatej v roku 2011 po desaťročiach vlády vojenskej junty. Prezident sa tiež vyjadril, že od jeho predošlej návštevy nastal v krajine určitý pokrok v oblasti ekonomických a politických reforiem, čoho príkladom je prepúšťanie politických väzňov. Predsedníčka Národnej ligy za demokraciu a opozičná ikona, Aung San Suu Kyi, však upozorňuje na nedostatky demokratickej transformácie. Tie sa týkajú najmä slobody prejavu, či dodržiavania práv menšín. Nelichotivá je situácia v štáte Rakhine, kde pokračuje diskriminácia a násilie voči moslimskej menšine. Veľké nádeje sa spájajú s budúročnými voľbami, v ktorých má však kvôli ústavnému obmedzeniu Aung San Suu Kyi zakázané kandidovať na post prezidenta. Armáda má navyše stále vyhradenú štvrtinu kresiel v parlamente, a zostane tak významnou politickou silou.

Zdroj: US Dept of State Official Flickr Page

India prikývla na globálnu obchodnú dohodu WTO

Svetová obchodná organizácia (WTO) 27. novembra prijala na rokovaní v Ženeve prvú celosvetovú liberalizačnú obchodnú dohodu vo svojej histórii. Týka sa uvoľnení colných bariér. Po jej uvedení do praxe by sa veľkosť svetovej ekonomiky mala podľa odhadov zvýšiť o jeden bilión amerických dolárov a zároveň by malo dôjsť k vytvoreniu vyše 21 miliónov nových pracovných miest. Uzatvorenie dohody oživilo snahy o globálnu liberalizáciu obchodu, ktoré uviazli na rokovaní naštartovaných ešte v roku 2001 v Dohe. Finalizáciu dohody zdržali výhrady Indie, ktorá za svoj súhlas požadovala voľnejšie pravidlá v oblasti skladovania potravín a štátnych subvencií. Pôvodný text totiž implikoval, že po roku 2017 budú musieť byť pravidlá fixne dodržiavané. K Indii sa následne pripojili aj ďalšie štáty ako Kuba, Venezuela a Bolívia. Spor vyriešili až rokovania medzi Spojenými štátmi americkými a Indiou, ktorými bol dosiahnutý kompromis. Na základe neho nebude WTO podnikáť žiadne kroky v prípade prekročenia limitov subvencií ani po roku 2017, a to dovtedy, kým sa nenájde trvalé riešenie.

Zdroj: Flickr/Diganta Talukdar

Pchjongjang odpovedá na tlak OSN hrozbami i diplomaciou

Výbor Valného zhromaždenia OSN pre ľudské práva vyzval Bezpečnostnú radu k postúpeniu severokórejského porušovania ľudských práv Medzinárodnému trestnému súdu. Rezolúcia má za cieľ stíhanie zodpovedných za zločiny spáchané proti ľudskosti, medzi nimi najvyššie postavených predstaviteľov režimu. Zástupca Pchjongjangu v OSN, Choe Myong-nam, označil uznesenie za sprisahanie a snahu destabilizovať Severnú Kóreu. Zároveň varoval, že tlak voči režimu môže viesť k obnoveniu jadrových testov. V snahe zmierniť medzinárodný tlak Pchjongjang zvolil aktívnu diplomáciu voči Rusku a Spojeným štátom. Pred necelými dvoma týždňami Severná Kórea náhle prepustila dvoch zadržaných amerických občanov. Usilujúc o získanie podpory pre vetovanie revolúcie, vyslal Pchjongjang do Ruska špeciálneho vyslanca. K diplomatickým krokom voči týmto dvom krajinám prichádza i v kontexte zhoršených bilaterálnych vzťahov s Čínou, ktorá už nie je z pohľadu Pchjongjangu tak spoľahlivým spojencom. O finálnom uznesení na rezolúcii voči Severnej Kórei sa rozhodne v decembri na plenárnom zasadnutí Valného zhromaždenia OSN. Uznesenie Valného zhromaždenia však nie je záväzná a pre Bezpečnostnú radu je len odporúčaním. Čína i Rusko by navyše rezolúciu s najväčšou pravdepodobnosťou vetovali.

► Mierové rozhovory v Mjanmarsku medzi vládou a rebelmi z etnických menšín na severe krajiny boli ohrozené po tom, čo deľostrelecká paľba regulárneho vojska usmrtila najmenej 23 kadetov Kačinskej armády nezávislosti. Podľa riaditeľa Mjanmarského mierového centra, ktoré koordinuje rokovania medzi vládou a etnickými skupinami, však išlo o nehodu, keď vládne ozbrojené sily reagovali na streľbu rebelov výstražnými výstrelmi.

► Čínska štátna železničná spoločnosť podpísala s Nigériou zmluvu o výstavbe vyše 1400 km dlhej železnice spájajúcej mestá Lagos - centra financií a produkcie ropy v krajine, a mesta Calabar, v hodnote takmer 12 miliárd amerických dolárov. Jedná sa o doteraz najväčší kontrakt čínskej spoločnosti v zahraničí.

► Čína po dvoch rokoch znížila úrokovú mieru, čo signalizuje, že vláda chce urýchliť podporu spomaľujúcej ekonomike. Centrálna banka sa však vyjadrila, že nejde o rast ekonomiky, ale o pomoc firmám znížiť ich náklady na financovanie a tým aj zadlženosť. Taktiež sa má jednať o dôležitý krok na ceste k liberalizácii úrokovej miery v krajine.

► Indický premiér Modi navštívil Austráliu aby posilnil vzájomné vzťahy, ktoré boli naštartené po útokoch na indických študentov v roku 2009. V septembri tohto roku zavítal premiér Austrálie Tony Abbott do Indie. Posledná návšteva indického predstaviteľa na úrovni premiéra na austrálskej pôde bola pred 28 rokmi. Canberra a Dillí plánujú užšie spolupracovať v bezpečnostnej oblasti, k čomu bol prijatý formálny kooperačný rámec.

► Vedľa ekonomicky ladených summitů APEC a G20 Čína dokázala, že nadále ráda jedná i bilaterálne. Došlo totiž k uzavretiu Smlouvy o voľnom obchode s Jižní Koreou a Austrálií. Obě dohody mají vstoupit v platnost během příštího roku. V komplikovaném procesu ekonomické integrace regionu je tak nadále využíváno dílčích příležitostí podpory ekonomického růstu.

Lee Kuan Yew: The Grand Master's Insights on China, the United States, and the World

Interviews and Selections by Graham Allison and Robert D. Blackwill

Lee Kuan Yew, prvý premiér a „otec“ Singapuru, pôsobil v úrade v rokoch 1959-1990. Bol pri osamostatnení od Malajzie a premene ekonomiky krajiny z relatívne nerozvinutej na jednu z najvyspelejších na svete. Lee patrí medzi najvplyvnejších politikov v Ázii a jeho názory sú všeobecne rešpektované. V knihe sa dočítame o jeho pohľade na budúcnosť Číny, USA a ich vzájomných vzťahov. Pozornosť je venovaná aj Indii, samotnému Singapuru a mysleniu Leea o geopolitike, demokracii či islamskom extrémizme.

Demokracia v Thajsku pol roka po puči vzdialeným cieľom

Šesť mesiacov od zosadenia demokraticky zvolenej vlády Yingluck Shinawatry nie je Thajsko k demokracii o nič bližšie. Nominálne civilná vláda je v skutočnosti ovládaná armádou na čele s architektom májového puču Prayuth Chan-ochom. Vláda sa štylizuje do pozície reformnej sily, ktorá musí zmeniť fungovanie systému, aby nebola demokracia zneužívaná. Pod tým si armáda v skutočnosti predstavuje vykorenenie vplyvu podporovateľov bývalej premiérky zo štátnej byrokracie, ktorý ohrozujú postavenie tradičných elít. Ako súčasť týchto snáh sú vnímané i vznesené obvinenia voči vysokým predstaviteľom polície, ktorá je tradične baštou opozičného tábora. Vláda navyše odložila sľubované parlamentné voľby až na rok 2016, a je otázne, či si neplánuje moc udržať i dlhšie. Stanné právo ostáva v platnosti, podľa ministra spravodlivosti na neurčito. Kritika režimu je systematicky stíhaná a médiá sú cenzurované. Vláda sa snaží obmedziť organizovaný odpor proti režimu, napríklad i kampaňou za „návrat šťastia do Thajska“. Príkladom je rozdávanie lístkov na futbalové zápasy či vlastenecké filmy. Thajci si však na príklad nepozrú americký film Hunger Games, ktorého motív odporu sa stal populárny pre kritikov režimu a tým nebezpečný.

Zdroj: Flickr/Adaptor Plug

Miestne voľby na Taiwane referendum o vzťahoch s Pekingom

Politické zemetrasenie pre vládny Kuomintang. I tak sa dajú nazvať výsledky volieb do úradov miestnej správy na Taiwane z 29. novembra. Počet regionálnych postov v rukách zástupcov Kuomintangu klesol zo štrnásti na osem, z čoho hlavná opozičná strana DPP získala sedem. V hlavnom meste Taipei zvíťazil nezávislý kandidát Ko Wen-je s podporou DPP. V reakcii na výsledky oznámil premiér Jiang Yi-huah rezignáciu. Prezident Ma Ying-yeou navyše odstupuje z pozície lídra Kuomintangu. Voliči vystavili Kuomintangu účet za nespokojnosť s vývojom taiwanskej ekonomiky či potravinové škandály. Výsledky sú i signálom o nesúlase taiwanského obyvateľstva s politikou voči Číne. Od nástupu Ma do prezidentského úradu v roku 2008 nastalo bezprecedentné ekonomické, a čiastočne i politické, zblížovanie s pevninou. Mnohí sa obávajú prílišnej závislosti na Číne, ktorá by mohla ohroziť de facto samostatnosť ostrova. Tieto nálady razantne vyjadrilo už Slnecnicové hnutie. Pokračovanie zblížovania s Pekingom je otázne, najmä po tom, ako sa v roku 2016 do prezidentského úradu s veľkou pravdepodobnosťou dostane kandidát DPP, do ktorej agendy patrí formálna nezávislosť Taiwanu.

Zdroj: <https://flic.kr/p/pdeXKU>

Japonská ekonomika znova v recesii, voliči pôjdu k predčasným voľbám

Zlé správy ohľadom japonskej ekonomiky donútili premiéra Shinzo Abeho vyhlásiť predčasné voľby necelé dva roky do konca funkčného obdobia a oddialiť zvýšenie spotrebnej dane. To všetko deň po tom, ako boli zverejnené čísla naznačujúce, že výkon japonského hospodárstva v treťom štvrtroku klesol o 1,6 % a ekonomika tak upadla do recesie už tretíkrát za posledné štyri roky. Ako dôsledok bola spochybnená aj účinnosť tzv. „Abenomiky“, kombinácie monetárnej, fiškálnej a štrukturálnej ekonomickej politiky súčasného premiéra. Abeho cieľom je v predčasných voľbách získať mandát na pokračovanie v reformách. Zvýšenie spotrebnej dane z pôvodných 8 % na 10 % premiér oddialil až do roku 2017. Hlavným oponentom premiérovej Liberálnej demokratickej strany je Demokratická strana Japonska, ktorá Abeho hospodársku politiku označuje za neúspech, s čím podľa prieskumov súhlasí až 51 % verejnosti. Naopak, iba 16 % cíti pozitívny dopad reforiem na oživenie hospodárstva. Favoritom vo voľbách, ktoré sa budú konať 14. decembra, je aj napriek tomu s veľkým náskokom práve Abeho strana a jej koalíčný partner Komeito.

Inštitút ázijských štúdií (IAS) je nezávislou partnerskou organizáciou Centra pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA) v Bratislave. Hlavným cieľom inštitútu je podpora a realizácia výskumu v oblasti ázijských štúdií a šírenie vedomostí o Ázii medzi slovenskou odbornou verejnosťou, spolupráca s organizáciami s podobným zameraním v strednej Európe a budovanie partnerstiev s ázijskými partnermi. Newsletter vyšiel v spolupráci s portálom sekuritaci.cz.